

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI REKTORINING
BUYRUG‘I**

2023-yil “ 6 ” mart

№ 63

Toshkent sh.

**Toshkent tibbiyot akademiyasi qoshida muvofiqlashtiruvchi Ekspert
kengashini tashkil qilish va uning faoliyati to‘g‘risida**

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining 2023-yil 25-yanvar “Ilm-fan va texnologiyalarni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha ilmiy, amaliy va fundamental ishlanmalar va ularning natijasini amaliyotga joriy qilish haqida”gi 16-sonli va 2023-yil 31-yanvardagi “Sog‘liqni saqlash vazirligi tasarrufidagi tibbiyot oliy ta‘lim muassasalari, respublika ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazlari hamda ilmiy-tekshirish institutlari qoshida faoliyat yurituvchi muvofiqlashtiruvchi Ekspert kengashi raislarini tayinlash to‘g‘risida”gi 22-sonli buyruqlariga binoan hamda oliy ta‘limdan keyingi ta‘lim tizimini yanada takomilashtirish yuzasidan Toshkent tibbiyot akademiyasi (keyingi o‘rinlarda-TTA) qoshida muvofiqlashtiruvchi Ekspert kengashi (keyingi o‘rinlarda-Ekspert kengashi) tashkil etish maqsadida

BUYURAMAN:

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining 2023-yil 31-yanvardagi 22-sonli buyruqlariga binoan TTA 2-son oilaviy tibbiyotda ichki kasalliklari kafedrasini mudiri, professor Axmedov Xalmurad Sadullaevich TTA qoshida faoliyat yurituvchi muvofiqlashtiruvchi Ekspertlar kengashi raisi (keyingi o‘rinlarda – Ekspertlar kengashi raisi) sifatida tasdiqlanganligi ijro uchun qabul qilinsin.

2. Quyidagilar:

TTA qoshida faoliyat yurituvchi muvofiqlashtiruvchi Ekspert kengashi tarkibi 1-ilovaga muvofiq;

TTA qoshida faoliyat yurituvchi muvofiqlashtiruvchi Ekspert kengashi tashkiliy ishchi guruhi 2-ilovaga muvofiq;

TTA qoshidagi Ekspertlar kengashi faoliyati to‘g‘risidagi nizom 3-ilovaga muvofiq tasdiqalansin.

Ekspertlar kengashi raisi X.S.Axmedovga:

Amalga oshirilgan ishlar bo‘yicha hisobot vazirlikning Fan va ta‘lim boshqarmasiga har oyning yakuni bilan keyingi oyning 5-sanasiga qadar taqdim qilib borilsin.

3. Moliya-iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor v.v.b S.I.Dustmurodov, Reja-moliya bo‘limi boshlig‘i O.U.G‘oipov va Bosh buxgalter B.I.Alijonovlarga:

KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

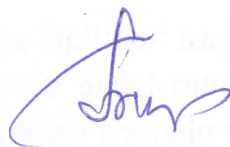
Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

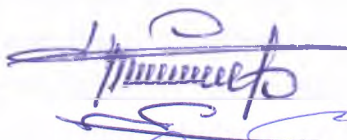
Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

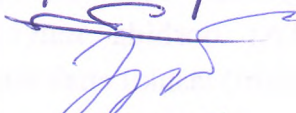
F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

Ekspert kengashi barcha a'zolari TTAning budjetdan tashqari mablag'lari hisobidan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 26-avgustdagi "Respublika oliy ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari va boshqa toifadagi xodimlarini budjetdan tashqari mablag'lar hisobidan moddiy rag'batlantirish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 517-son qaroriga muvofiq rag'batlantirish choralari ko'rsin.

4. Toshkent tibbiyot akademiyasi rektorining 2022-yil 26-oktabridagi "Toshkent tibbiyot akademiyasida o'quv adabiyotlarini tayyorlash va ularni nashr etish tartibini belgilash to'g'risida"gi 344-sonli buyrug'i o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblansin.

5. Ushbu buyruqni ijrosi nazoratini o'z zimmamda qoldiraman.

Rektor

A.K.Shadmanov

KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

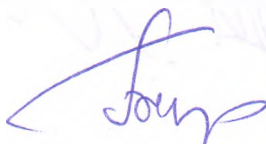
Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

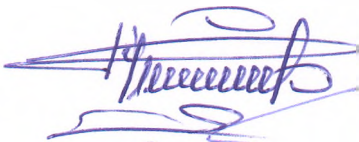
Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

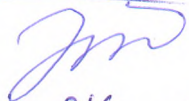
F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

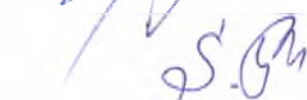
O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

Toshkent tibbiyot akademiyasining
2023-yil "6" mart dagi
№ 63 -sonli buyrug'iga 1 -ilova

**Toshkent tibbiyot akademiyasi qoshida faoliyat yurituvchi muvofiqlashtiruvchi
Ekspert kengashi tarkibi**

T/r	F.I.O	Lavozimi	Ekspertlar guruhidagi o'rni
1	Axmedov Xalmurod Sadullayevich	2-son oilaviy tibbiyotda ichki kasalliklar kafedrasini mudiri, t.f.d., professor	Rais
2	Azizova Feruza Xusanovna	O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i, t.f.d., professor	Rais o'rinbosari
3	Muminova Ziyoda Abrarovna	Ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar va ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash bo'limi boshlig'i, t.f.d.	Rais o'rinbosari
4	Irisqulov Baxtiyor O'ktamovich	Normal va patologik fiziologiya kafedrasini mudiri, t.f.d., professor	A'zo
5	Jabbarov Azim Ataxanovich	2-son fakultet va gospital terapiya, nefrologiya va gemodializ kafedrasini mudiri, t.f.d., professor	A'zo
6	Ashurov Zarifboy Sharipovich	Psixiatriya va narkologiya kafedrasini mudiri, t.f.d., professor	A'zo
7	Xakimov Murod Shavkatovich	1-son fakultet va gospital xirurgiya kafedrasini mudiri, t.f.d., professor	A'zo
8	Turaqulov Rustam Ismatullayevich	Ta'lim sifatini nazorat qilish bo'limi boshlig'i, t.f.d., dotsent	A'zo
9	Abdullaeva Dilafuz G'ayratovna	Bolalar, o'smirlar va ovqatlanish gigiyenasi kafedrasini dotsenti, PhD	A'zo
10	Akramova Dilshoda Turdikulovna	Nevrologiya va tibbiy psixologiya kafedrasini assistenti, PhD	A'zo
11	Eshmurzaeva Aida Abduganievna	2-son ichki kasalliklar propidevtikasi kafedrasini dotsenti, t.f.d.	A'zo
12	Nurmatov Baxriddin Qo'ziboy o'g'li	O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i o'rinbosari	Kotib (o'quv adabiyotlar bo'yicha)
13	Muftadinova Shaxnoza Qiyomiddinovna	Ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar va ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash bo'limi bosh mutaxassisi, PhD	Kotib (ilmiy mahsulotlar bo'yicha)

Izoh: Ekspert kengashi a'zosi boshqa ishga o'tgan yoki shartnomasi bekor qilingan taqdirda uning o'rniga tayinlangan yoki lavozim funksiyalari yuklatilgan shaxs Ekspert kengashi a'zosi hisoblanadi.

* Zarurat tug'ilganda qo'shimcha ekspertlar jalb etilishi mumkin.

**Kotiblar ovoz berish huquqiga ega emas.

KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

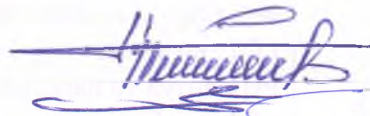
Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

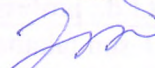
F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

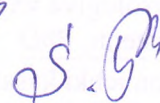
O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

Toshkent tibbiyot akademiyasining
2023-yil "6" mart dagi
№ 63 -sonli buyrug'iga 2 -ilova

**Toshkent tibbiyot akademiyasi qoshida faoliyat yurituvchi muvofiqlashtiruvchi
Ekspert kengashi tashkiliy ishchi guruhi**

1	Islomqulova Shohsanam Vahobjon qizi	Yuriskonsult
2	Tashmetova Gulfura Shairovna	O'quv-uslubiy boshqarma bosh mutaxassisi, xorijiy tillar bo'yicha mutaxassis
3	Musaxonov Abror Kamaliddinovich	Raqamli ta'lim texnologiyasi markazi rahbari
4	Quralov Nurxissa Ilis o'g'li	O'quv-uslubiy boshqarma uslubchisi

KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

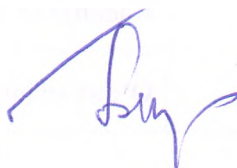
Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

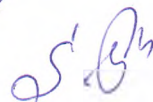
O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

Ekspert kengashi faoliyati to'g'risida

Nizom

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu nizom Toshkent tibbiyot akademiyasi (keyingi o'rinlarda - Akademiya) qoshida muvofiqlashtiruvchi Ekspert kengashi (keyingi o'rinlarda - Ekspert kengashi) faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish tartibini belgilaydi.

2. Ekspert kengashi:

ilmiy tadqiqotlar sifatini xalqaro standart darajasiga ko'tarish, tibbiyot yo'nalishidagi ilmiy ishlanmalar sifatini oshirish maqsadida tashkil etiladi;

tibbiyot sohasida ilmiy tadqiqot o'tkazish jarayonini va natijalarini sog'liqni saqlash amaliyotiga keng tatbiq qilishda ishtirok etadi;

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari, qarorlari va farmoyishlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari va farmoyishlariga, O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash vazirining buyruqlariga, ushbu Nizomga va boshqa normativ-huquqiy hujjatlarga amal qiladi;

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi huzuridagi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi, Farmatsevtika tarmog'ini rivojlantirish agentligi, ilmiy kadrlarni tayyorlash, ilmiy tadqiqot va nashrlar sifatini oshirish, tadqiqot natijalarini sog'liqni saqlash amaliyotiga tatbiq qilish masalalari bo'yicha vazirlikning Fan va ta'lim boshqarmasi bilan hamkorlik qiladi.

2-bob. Ekspert kengashining tarkibi va tuzilmasi

1. Ekspert kengashini boshqarish yo'nalishlar raisi tomonidan amalga oshiriladi, amalga oshirilgan ishlar natijasi to'g'risida vazirlikning Fan va ta'lim boshqarmasiga hisobot topshiradi.

2. Ekspert kengashining tarkibiga kamida 5 yillik ilmiy ish stajiga ega bo'lgan va nufuzli xorijiy jurnallarda maqolalar chop etgan tibbiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va tibbiyot fanlari doktoridan (DSc) iborat bo'lgan toq sonda kamida 5 nafar mutaxassislar tanlanadi va Ekspert kengashi raisi tavsiyasiga ko'ra TTA rektori tomonidan har yilning yanvar oyida tasdiqlanadi.

3-bob. Ekspert kengashining asosiy vazifalari

KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

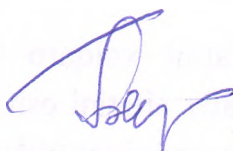
Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

3. Quyidagilar Ekspert kengashining asosiy vazifalari hisoblanadi:

jahonning dalillarga asoslangan tibbiyotiga doir davolash, tashxislash, profilaktika, rehabilitatsiya, farmatsevtika sohasida ilm-fan, moddiy-texnik bazani rivojlantirish maqsadida qisqa, o'rta, uzoq muddatli istiqbolli reja hamda ustuvor yo'nalishlarni belgilash va ularni vazirlikka taklif sifatida muntazam kiritib borish;

darslik va o'quv qo'llanmalar (keyingi o'rinlarda - o'quv adabiyotlari)ni davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv rejalari va o'quv dasturlari hamda o'quv adabiyotlariga qo'yilgan talablarga mosligi, talabalarga mukammal zamonaviy bilim, ko'nikma va malakalarni berishga xizmat qilishi yuzasidan ekspertizadan o'tkazish, asoslangan xulosa berish hamda o'zbek, rus va ingliz tilidagi adadi va nashr etish manbalari yuzasidan tavsiya berish ishlari sifatli amalga oshirish;

ilmiy-amaliy ishlanma, monografiya, uslubiy tavsiyanoma, qo'llanma (keyingi o'rinlarda – Ilmiy mahsulotlar) va ularni amaliyotga tatbiq etish bo'yicha xulosa hujjatlarini ko'rib chiqish;

ilmiy-tadqiqot ishini tajriba sinovidan o'tkazilishi, natijalar iqtisodiy samaradorligining tahlil qilinishi, foydali model, ixtiro, EHM dasturiy mahsulot hujjatlarini va haqiqiyiligini tahlil qilish;

ta'lim yo'nalishi, mutaxassisliklar bo'yicha keng qo'llaniladigan zamonaviy dasturiy mahsulotlar (o'quv-uslubiy qo'llanma, o'quv qo'llanma, darslik, amaliy mashg'ulot va ma'ruza jarayonidagi o'quv-uslubiy usullar, texnologiyalar va hk.)ni tasdiqlash;

ilmiy-tadqiqot (dissertatsiya) mavzusini O'zbekiston Respublikasi fan va texnika taraqqiyotining "Tibbiyot va farmakologiya" ustuvor yo'nalishi, tibbiyot muassasasining ilmiy-tadqiqot ishlari rejasiga muvofiq shakllantirishda amaliy ko'mak berish;

ilmiy-tadqiqot ishlari bo'yicha fundamental, amaliy, startup, innovatsion loyiha mavzulari dasturini tayyorlash hamda qisqa, o'rta va uzoq muddatli ekspert xulosasini shakllantirish;

Ilmiy-tadqiqot rejasini nazorat qilish va baholash;

tibbiyot, farmatsevtika, biologiya yo'nalishidagi muammoli jabhalarni tahlil qilish va ularning samaradorligini oshirish maqsadida ushbu sohadagi ilmiy-tadqiqot ishlarini rivojlantirishda amaliy yordam berish;

respublika tibbiy ilmiy-amaliy jurnallari nashrining sifatini xalqaro standartga muvofiqlashtirishda qatnashish;

respublika tibbiy, ilmiy-amaliy jurnallar nufuzini oshirish va xalqaro ma'lumotlar bazasi (Scopus, Web of Science, Elsevier)ga kiritishda amaliy yordam berish;

Akademiyada ishlab kelayotgan, iqtidorli pedagoglar, yosh olimlar va

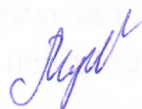
KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

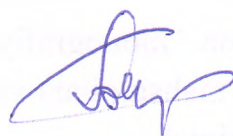
Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

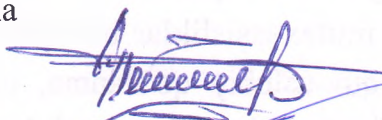
Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

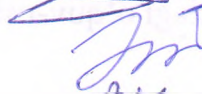
F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

mutaxassislarga ilmiy mavzu tanlashda, ilmiy tadqiqot ishlarini olib borishda, seminar, o'quv kurslarini tashkil etishga, himoyaga chiqishda amaliy yordam berish.

4-bob. Ekspert kengashining faoliyat yuritish tartibi

4. Ekspert kengashida masalalar Ekspert kengashi yig'ilishida ko'rib chiqiladi. Bunda, Ekspert kengashi yig'ilish boshlanishidan kamida 3 kun oldin tegishli masalalar Ekspert kengashi a'zolariga taqdim etiladi.

5. Kun tartibidagi masalalar yuzasidan Ekspert kengashi a'zolarining uchdan ikki qismi ishtirok etayotgan bo'lsa, vakolatli hisoblanadi.

6. Ekspert kengashi yig'ilishining xulosasi qaror shaklida rasmiylashtiriladi va yig'ilishda qatnashgan a'zolarining ko'pchiligi ovoz berish yo'li bilan qabul qilinadi.

7. Ekspert kengashi qarorining mohiyati xalqaro qoida va me'yorlarga mos kelmasa yoki kelishmovchilik paydo bo'lgan hollarda Ekspert kengashi ushbu Qarorni qayta ekspertizadan o'tkazish maqsadida Fan va ta'lim boshqarmasiga yuboriladi va yakuniy qaror boshqarma xulosasiga muvofiq rasmiylashtiriladi.

8. Ekspert kengashining qarori kotib(lar) tomonidan rasmiylashtiriladi va rais imzosi bilan tasdiqlanadi.

9. Rais uzrli sabablarga ko'ra kengash yig'ilishini o'tkaza olmasa, uning vazifasi rais o'rinbosar(lar)iga yuklatiladi.

10. Ekspert kengashi yig'ilishining shaffofligi, haqqoniyligini ta'minlash, "on-line" kuzatish platformasini yaratish, ilmiy-tadqiqot natijasi va boshqa ishlanmalarning haqiqiyliги, dolzarbligini tasdiqlash javobgarligi Ekspert kengashi raisiga yuklatiladi.

11. Akademiya Ilmiy kengashida muhokamadan o'tgan o'quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlar, jumladan o'quv adabiyotlari, monografiyalar va uslubiy tavsiyanomalarni nashrga tavsiya etish to'g'risidagi Akademiya rektorining buyrug'i va mazkur buyruq bilan tasdiqlangan o'quv adabiyotlari nashr ruxsatnomasi Akademiya rektori tomonidan tasdiqlanadi.

12. Ilmiy-tadqiqot (PhD va DSc dissertatsiya) ishlarining birinchi xulosasi Ekspert kengashi qaroriga ko'ra ekspertlar kengashi raisi tomonidan tasdiqlanadi.

13. Ilmiy-tadqiqot (PhD va DSc dissertatsiya) ishlarining yakuniy xulosasi Ekspert kengashi qaroriga ko'ra ekspertlar kengashi raisi tomonidan kiritiladi va Akademiya rektori tomonidan tasdiqlanadi.

5-bob. Ekspert kengashi a'zolarining majburiyatlari

14. Quyidagilar Ekspert kengashi a'zolarining majburiyatlari hisoblanadi:
ilmiy, dalillarga asoslangan tibbiyotga doir malakali, ob'ektiv, mustaqil ilmiy-texnik ekspertiza o'tkazish;

ilmiy tahlil, ekspertiza davomida va natijalari bo'yicha berilgan ma'lumotlarning maxfiylikini saqlash;

KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

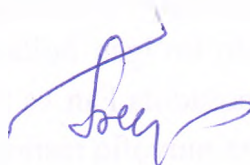
Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

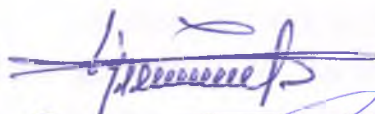
Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

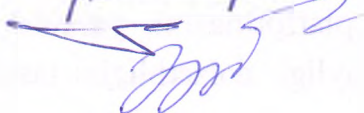
F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

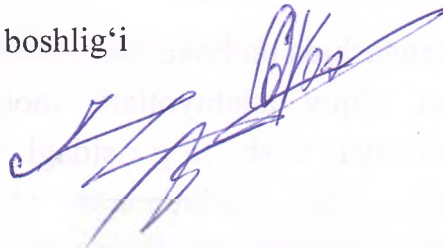
X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

ilmiy mahsulotlar va o'quv adabiyotlarini taqdim etgan mutaxassislar Ekspert kengashi ish jarayonida yuzaga keladigan manfaatlar to'qnashuvi holatlari yuzaga kelganda, bu to'g'risida rais yoki rais o'rinbosari(lar)ini xabardor qiladi, so'ngra nizo ular tomonidan bartaraf etiladi.

Ekspert kengashi tarkibi tomonidan ekspertiza jarayoni quyidagilarga:

Ilmiy mahsulotlarni ko'rib chiqish va tasdiqlashda 1-ilova "Ilmiy mahsulotlarni ko'rib chiqish va tasdiqlash tartibi"ga muvofiq;

O'quv adabiyotlarini tayyorlash va ularni nashr etishga ruxsat berishda 2-ilova "Toshkent tibbiyot akademiyasida o'quv adabiyotlarini tayyorlash tartibi hamda o'quv adabiyotlarini yaratishga va ulardan foydalanishga qo'yiladigan talablar" ga muvofiq;

O'quv adabiyotlarini va ilmiy mahsulotlarni tayyorlash tartibining sxemasi 3-ilovaga muvofiq amalga oshirilishi ta'minlanadi.

6-bob. Ekspert kengashi a'zolarining javobgarligi

15. Ekspert kengashi a'zolari quyidagilar uchun javobgardir:

ilmiy-texnik ekspertizaning sifatli o'tkazilishi va xolisligi uchun;

O'quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlarning kafedradan muhokamadan o'tganligi, 2 nafar yetuk, nufuzli olimlar tomonidan berilgan taqriz (ichki va tashqi)ning mavjudligi, ko'chirmachilikka qarshi (antiplagiat) tizimida tekshirilganligi va originalligini tasdiqlovchi rasmiy hujjatlarning borligi, xususan bunda antiplagiat tizimida tekshirilgan originallik o'quv adabiyotlar uchun 60 foizdan, ilmiy mahsulotlar uchun 70 foizdan yuqori bo'lganda qabul qilinishi;

monografiyaning tasdig'i uchun "Scopus" tizimi bo'yicha "(Xirsh) h-indeksi" 1 dan yoki "Google Scholar" tizimi bo'yicha "h-indeksi" 3 dan kam bo'lmagan olimlar tomonidan berilgan taqrizning mavjudligi;

shaffoflik, xolislik va ob'ektivlikni ta'minlash, korrupsiyaga sharoit yaratuvchi omillarni bartaraf etishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirilishi kabi holatlar inobatga olinishi zarur.

7-bob. Yakunlovchi qoidalar

16. Amalga oshirilgan ishlar bo'yicha hisobot vazirlikning Fan va ta'lim boshqarmasiga har oyning yakuni bilan topshirilishi uchun Ekspert kengashi raisi mas'ul xisoblanadi.

Mazkur nizom talablarini buzgan, o'z vazifasini bajarmagan, qobiliyatsizlik va manfaatlar to'qnashuvidan o'z maqsadi uchun foydalangan Ekspert kengashi a'zosi kengash tarkibidan Ekspert kengashi raisi taqdimnomasiga ko'ra Akademiya rektori tomonidan kengash a'zolidan chiqariladi.

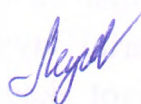
KIRITILDI:

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i

F.X. Azizova

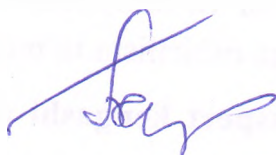
Ilmiy-tadqiqotlar, innovatsiyalar
va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash bo'limi boshlig'i

Z.A. Muminova

KELISHILDI:

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor

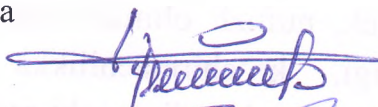
Sh.A. Boymuradov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

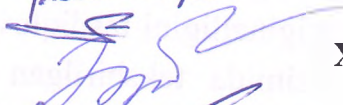
F.L. Azizova

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha
prorektor v.v.b

S.I. Dustmurodov

Ekspertlar kengashi raisi

X.S. Axmedov

Reja-moliya bo'limi boshlig'i

O.U. G'oirov

Bosh buxgalter

B.I. Alijonova

Yurist

S.M. Yusupova

Toshkent tibbiyot akademiyasi rektorining
2023-yil “ 6 ” mart dagi № 63 -sonli
buyrug‘i bilan tasdiqlangan Ekspert kengashi
faoliyati to‘g‘risidagi nizomga 1-ilova

Ilmiy mahsulotlarni ko‘rib chiqish va tasdiqlash tartibi

Ekspert kengashiga monografiya, uslubiy tavsiyanoma, uslubiy qo‘llanma, elektron darslik, qo‘llanma, ma‘ruza, anketa-so‘rovnoma va boshqa hujjatlarni ko‘rib chiqish uchun quyidagilar takdim etiladi:

Ilmiy, amaliy, fundamental yoki o‘quv ishlanmani tasdiqlash uchun:

1. Tavsiya qilinayotgan hujjatning matni (elektron va yozma varianti);
2. Akademiya kafedralar, turli ixtisosliklar bo‘yicha muammolar kengashi, siklopredmet kengashi (Ilmiy Kengashi) majlisi bayonnomasidan ko‘chirma;
3. Antiplagiat tekshiruvi xulosasi.
4. Tavsiya qilinayotgan hujjat uchun 2 ta takriz (ichki va tashqi).

I. Uslubiy tavsiyanomani shakllantirish uchun qo‘yiladigan talablar

Uslubiy tavsiyanoma - bir yoki bir necha mualliflar tomonidan muayyan mutaxassislik sohasidagi alohida muammoning ilmiy-amaliy yechimiga qaratilgan bo‘lib o‘tkazilgan ilmiy-tadqiqotga asoslanadi va tashxislash, laborator tahlil, davolash, reabilitatsiya, profilaktika, sanitariya qoidalari, gigiyena, patologik jarayonning eksperimental modeli, farmatsiya, farmakoterapiyaning dolzarb masalalari, ilmiy yangiliklari, tashxislash va davolash algoritmlarini yaratish, tibbiy anjomlarni ishlab chiqarishga bag‘ishlanadi. Uslubiy tavsiyanomaning shartlaridan biri tavsiya etilayotgan mahsulot yangilik, optimallashtirish, modifikatsiyalashga bag‘ishlangan bo‘lishi, bundan oldingi tadqiqotlardan farq qilishi zarur. Uslubiy tavsiyanoma mavzusi “usul, algoritm” kabi so‘zlardan tashkil etishi maqsadga muvofiq.

Ekspert kengashi qarori asosida uslubiy tavsiyanoma va boshqa ishlanmalar oyiga 1 marta tasdiqlanadi.

Uslubiy tavsiyanomaning tuzilishi quyidagilardan iborat bo‘lishi tavsiya etiladi

Muqova;
titul varag‘i;
kirish qismi;

annotatsiya (muammoning dolzarbligi);
tavsiyanomaning asosiy qismi (ilmiy tadqiqotning qisqa natijasi,
qo'llanilgan usullar);
ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik va uni hisoblash usuli;
xulosa;

tavsiyanomaning tatbig'i to'g'risida taklif;
adabiyotlar ro'yxati (oxirgi 10 yil);
ilova.

Uslubiy tavsiyanomaning texnik talablari

Tavsiyanoma namunadagi A4 formatda shakllanishi, qatorlararo interval 1,0 pt (bir qator), atrofdagi maydoni - o'ng, yuqori va past 2,0 sm, chap 3,0 sm, abzats 1,0 sm, yangi qator 1,2-1,5 sm, buklet hajmi 21x14,5 sm, umumiy hajmi 10-20 varaq bo'lishi talab etiladi. Har bir bet 3-varaqdan boshlab raqamlanadi va betlar raqami varaqning o'ng chetida joylashtiriladi.

TASHKILOT NOMI

«Times New Roman» 14
shrift, bosh harflarda

150 p

Muallif (lar) ning F.I.Sh.

50

«Times New Roman» 14

USLUBIY TAVSIYANOMA
MAVZUSI

«Times New Roman» 14
shrift,
bosh harflarda

(Uslubiy tavsiyanoma)

«Times New Roman» 14 shrift

«Times New Roman» 14 shrift

Shahar-yil

II. Monografiyani shakllantirishga qo'yiladigan talablar

Monografiya - bir yoki bir necha mualliflar tomonidan muayyan muammo yoki mavzuni tuliq va batafsil tadqiq etishga bag'ishlangan ilmiy yoki ilmiy- ommabop nashr. Monografiya gazeta yoki jurnallar kabi katta tirajda chiqariladigan nashrlardan farqli, bitta yoki ikkita tomdan iborat kam tirajda bosib chiqariladigan asardir. Monografiyada tanlangan mavzu bo'yicha zamonaviy adabiyotlar o'rganiladi, tahlil qilinadi va ma'lumotlar umumlashtiriladi hamda ilmiy rivojlantirishga xizmat qiluvchi yangi gipoteza, nazariya va konsepsiyalar ilgari suriladi. Doktorlik dissertatsiyalari doirasida amalga oshirilgan tadqiqotlarning muayyan qismi monografiya ko'rinishida ilmiy jamoatchilikka taqdim etilishi mumkin.

Monografiyaning tuzilishi quyidagilardan iborat bo'lishi tavsiya etiladi.

Muqova;
titul varag'i;
kirish qismi;
asosiy qism;
adabiyotlar ro'yxati;
ilova.

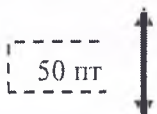
Monografiya ilmiy yaratuvchanlik mahsuli bo'lganligi tufayli uning hajmi ma'lum chegara bilan belgilanmaydi. Odatda uning hajmi olti bosma taboqdan ko'p bo'ladi (adabiyotlar ro'yxatidan tashqari).

TAHSHKILOT NOMI

«Times New Roman» 14 шрифт,
бош ҳарфларда

Muallif(lar)ning F.I.III.

«Times New Roman» 14
shrift

MONOGRAFIYA MAVZUSI

«Times New Roman» 14 shrift,
bosh harflarda

(Monografiya)

«Times New Roman» 14 shrift

«Times New Roman» 14 shrift

Shahar-yil

III. Ishlanmalarni amaliyotga joriy qilish bo'yicha xulosa olish uchun:

1. Ilmiy, amaliy, fundamental yoki o'quv ishlanmani Ekspert Kengashi tomonidan tasdiqlangan shakli;
2. Tavsiya qilinayotgan ishlanma materiallarining kamida 2 ta tibbiyot muassasasi (respublika, viloyat/shahar miqyosidagi tibbiyot muassasalari) tomonidan o'tkazilgan sinovi hisoboti va dalolatnomasi;
3. Fundamental va eksperimental ishlanmalar uchun OTM, IAM, ITI laboratoriyalari amaliyotiga joriy etishga ruxsat etiladi;
4. Dissertatsiya mavzusi chop etilgan OAK byulleteni nusxasi;
5. Ishlanmalarni amaliyotga joriy qilish bo'yicha xulosa loyihasi.

O'tkazilgan sinov hisobotida quyidagilar o'z aksini topishi lozim:

1. Sinov o'tkazilayotgan tibbiyot muassasasi nomi;
  2. Izlanish maqsadi va vazifalari (izlanish va uning mohiyati);
  3. Izlanish dizayni (qiyoslanadigan va qiyoslanmaydigan, cheklangan va keng qamrovli va boshqa turdagi izlanishlar);
  4. Qo'llanilgan usullar;
  5. Izlanish hajmi va tarkibi;
  6. Bemorlarni izlanish guruhiga kiritish bo'yicha mezonlar (ro'yxatga kiritish va ro'yxatga kiritishga monelik qiluvchi mezonlar);
  7. Izlanishda ishtirok etgan bemorlar soni va ular to'g'risidagi ma'lumot (yoshi, jinsi, yondosh kasalliklari, umumiy laborator tahlil natijalari jadval ko'rinishida);
  8. Samarani baholovchi klinik, laborator va funksional mezonlar va ular gradatsiyasi;
  9. Taklif etilayotgan usulning tibbiy, ijtimoiy va/yoki iqtisodiy nuqtainazardan farq tahlili (miqdoriy ko'rsatgichlarga asoslangan holda);
  10. Xulosa, foydalanilgan adabiyotlar.
- Hisobot mas'ul ijrochi tomonidan imzolanadi va mazkur tibbiyot muassasasi rahbari tomonidan tasdiqlanadi.

namuna

Ilmiy-tadqiqot ishlari natijalarini amaliyotga tatbig'i bo'yicha
XULOSA

«TASDIQLAYMAN»
TTA Expert Kengashi raisi,
t.f.d., professor X.S.Axmedov

« _____ » _____ 2023 y.

1.	Ilmiy izlanuvchining ismi va sharifi:	
2.	Dissertatsiya mavzusi:	.....»
3.	Ixtisoslik shifri	14.00.30 – Epidemiologiya
4.	Tatbiq ob'ekti:	«COVID-19 ning profilaktikasi va epidemiologik nazorati tizimida seroepidemiologik tekshirishlarning ahamiyati» mavzusidagi uslubiy tavsiyanoma (Toshkent tibbiyot akademiyasi tomonidan 8.04.2023y.da ....- son bilan tasdiqlangan).
5.	Tatbiq yo'nalishi:	Davolash-profilaktika muassasalari.
6.	Tatbiq ko'lami:	Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi agentligi, Qoraqalpog'iston Respublikasi, Toshkent shahri, Jizzax va Namangan viloyatlari sog'liqni saqlash boshqarmalari amaliyotiga tatbiq etildi.
7.	Olingan natijalar:	Ilmiy tadqiqot COVID- 19 ga qarshi emlash strategiyasi, populyatsiyada seroepidemiologik monitoring o'tkazishning ahamiyatini baholashga yo'naltirilgan.
a)	Tibbiy samaradorlik	Tatbiq etish natijalari emlashga yordamida aholi o'rtasida kasallikni epidemik ko'tarilishini kamaytirish imkonini berdi.
b)	Ijtimoiy ahamiyati:	Bemorlar salomatligining tez qayta tiklanishi va erta tashxislash hamda asoratlarning oldini olish, o'lim ko'rsatkichini kamaytirishdan iborat.
v)	Iqtisodiy samaradorligi	Iqtisodiy samaradorlikka emlash strategiyasi, vaksina ta'minlaydigan himoya, kasallikni oldini olish va davolashga ketadigan umumiy sarf xarajatni kamaytirish hisobiga erishiladi.

XULOSA: Ilmiy tadqiqot natijasi immunitet holatiga bog'liq ravishda populyatsiyada seroprevalentlikni baholash, infeksiyani qayta yuqtirish xavfi yuqori bo'lgan guruhlarini ajratish hamda birinchi navbatda emlash zarur bo'lgan kontingentlarni aniqlash imkonini yaratadi.

IV. Dissertatsiya ishi natijalarini sog'liqni saqlash amaliyotiga tatbiq etish bo'yicha yakuniy xulosani olish uchun:

1. Dissertatsiya mavzusi chop etilgan OAK byulleteni nusxasi;
2. Avtoreferat 3 tilda (o'zbek, rus va ingliz);
3. Ilmiy seminar bayonnomasi va xulosasi tasdiqlangan shakli;
4. Ishlanmalarni amaliyotga joriy qilish bo'yicha xulosaning Ekspert Kengashi tomonidan tasdiqlangan shakli.
5. Dissertatsiya ishi natijalarini sog'liqni saqlash amaliyotiga tatbiq etish bo'yicha yakuniy xulosaning loyihasi.

Hisobot mas'ul ijrochi tomonidan imzolanadi va tegishli tibbiyotmuassasasi rahbari tomonidan tasdiqlanadi.

* nazorat guruhidagi yondashuv hozirgi zamon diagnostika va davolash standartlariga mos kelishi kerak.

Namuna

D.T. familiya..ning tibbiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun 14.00.13 – Nevrologiya ixtisosligi bo'yicha “Parkinsonizm da tserebral qon tomirlar buzilishining ko'p omilli tahlili” mavzusidagi dissertatsiya ishi natijalarini sog'liqni saqlash amaliyotiga tatbiq etish bo'yicha

XULOSASI

Olib borilgan dissertatsiya ishi bo'yicha quyidagilar amaliyotga joriy qilingan:

1. “Vaskulyar Parkinsonizm va Parkinson kasalligida kognitiv buzilishlarni erta muddatlarda aniqlash va temporitmal korreksiya usulining qo'llanilishi” mavzusidagi uslubiy tavsiyanoma (Toshkent tibbiyot akademiyasi tomonidan 8.04.2023y.da ....- son bilan tasdiqlangan).

2. Dissertatsiya ishining olingan natijalari sog'liqni saqlash amaliyotiga, xususan, Samarqand davlat tibbiyot universiteti 1-klinikasi, Buxoro viloyat ko'p tarmoqli tibbiyot markazi nevrologiya bo'limining klinik amaliyotiga tatbiq etildi (Toshkent tibbiyot akademiyasining 02.05.2023 y.dagi ....-sonli xulosasi). Olingan natijalarni amaliyotga tatbiq etilishi vaskulyar parkinsonizmni erta aniqlash, kasallikning o'ziga hos klinik kechishini baholash va patogenetik kombinirlangan davolashni maqbullashtirish hamda hayot sifati ko'rsatkichlarini yaxshilash imkonini berdi.

Rektor

A.K.Shadmanov

Toshkent tibbiyot akademiyasi rektorining
2023-yil " 6 " mart" daqi № 63 -sonli
buyrug'i bilan tasdiqlangan Ekspert kengashi
faoliyati to'g'risidagi nizomga 2-ilova

Toshkent tibbiyot akademiyasida o'quv adabiyotlarini tayyorlash tartibi hamda o'quv adabiyotlarini yaratishga va ulardan foydalanishga qo'yiladigan talablar

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu tartib 2022/2023 o'quv yilidan boshlab, Toshkent tibbiyot akademiyasida o'quv adabiyotlarini tayyorlash tartibini hamda o'quv adabiyotlarini yaratishga va ulardan foydalanishga qo'yiladigan talablarni belgilaydi.

2. Toshkent tibbiyot akademiyasini o'quv adabiyotlari bilan ta'minlash hamda mavjud bo'lgan zarur o'quv adabiyotlarini xarid qilish, yangilarini yaratish va belgilangan tartibda nashr etish (foydalanilayotgan adabiyotlarni qayta nashr etish) hamda axborot-resurs markazlariga joylashtirish yo'li bilan amalga oshiriladi.

3. O'quv adabiyotlari davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv reja va o'quv dasturlari asosida muayyan o'quv fani bo'yicha zarur nazariy va amaliy bilimlar, o'quv materiallari, uslubiyot va didaktik ma'lumotlar, ilm-fan, madaniyat, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlari, jahon tajribalari asosida tizimli bayon etilgan nashr bo'lib, asosan ikki xil shaklda tayyorlanadi:

an'anaviy (bosma) o'quv adabiyotlari - ta'lim oluvchilarning yoshi va psixofiziologik xususiyatlari, o'quv materiallari va ma'lumotlar hajmi, shriftlar, qog'oz sifati, muqova turi va boshqa ko'rsatkichlarni hisobga olgan holda matbaa usulida tayyorlanib chop etilgan nashr;

elektron o'quv adabiyotlari - zamonaviy axborot texnologiyalari asosida ma'lumotlarni jamlash, tasvirlash, yangilash, saqlash, bilimlarni interaktiv usulda taqdim etish va nazorat qilish imkoniyatlariga ega bolgan elektron majmua.

4. O'quv adabiyotlarining turlari quyidagilardan iborat:

darslik - muayyan o'quv fanining mavzulari tizimli, chuqur va to'liq yoritilgan, tegishli fan mazmunini belgilangan hajmda mukammal o'zlashtirishga qaratilgan, mazmunan va shaklan ta'lim turlariga (oliy ta'lim (bakalavriat, magistratura))ga moslashtirilgan, talabalarda fanga taalluqli bilim, ko'nikma va malakalar shakllanishiga, ijodiy qobiliyatlar rivojlanishiga xizmat qiladigan, rasmiy tasdiqlanadigan asosiy o'quv nashr;

o'quv qo'llanma - darslikni qisman to'ldiruvchi, muayyan o'quv dasturi bo'yicha tuzilgan va mavzularni zaruriy hajmda tizimli yoritib beradigan, fan asoslarining mukammal o'zlashtirilishini ta'minlovchi, mazmunan va shaklan ta'lim turlariga (bakalavriat, magistratura))ga moslashtirilgan, nazariy yoki amaliy mashq va mashg'ulotlarga mo'ljallangan, talabalarda fanga taalluqli bilim, ko'nikma va malakalar shakllanishiga xizmat qiladigan, rasmiy tasdiqlanadigan o'quv nashr;

o'quv-uslubiy qo'llanma - professor-o'qituvchilar va bilim oluvchilar uchun

mo'ljallangan bir darsning maqsadi, dars o'tish vositalari va ulardan foydalanish usullari, darsning mazmuni, amaliy mashg'ulotlar, qo'shimcha topshiriqlar va boshqalar haqida tavsiyalar bayon qilinadigan, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi tavsiyasi asosida chop etiladigan nashr;

o'quv-uslubiy ko'rsatma - muayyan fanning o'quv dasturi bo'yicha kurs ishlari (loyihalari), laboratoriya va amaliy ishlami, shuningdek bitiruvchilarning bitiruv malakaviy ishlari, magistrlik dissertasiyalarini bajarish tartibi aniq va batafsil ifodalangan, ushbu fan bo'yicha bilim oluvchilarda zarur amaliy ko'nikmalar hosil qilishga mo'ljallangan, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi tavsiyasi asosida chop etiladigan kichik adadli nashr;

o'quv-uslubiy tavsiyanoma - muayyan fanning o'quv dasturi bo'yicha mavzularning asosiy mazmunini yoki ayrim murakkab mavzular va masalalarni o'zlashtirish, nazariy va amaliy vazifalar, topshiriqlarni bajarish bo'yicha uslubiy yordam ko'rsatish va pedagogik tavsiya berishga qaratilgan yordamchi o'quv adabiyoti hisoblanadigan, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi tavsiyasi asosida chop etiladigan kichik adadli nashr;

ma'lumotlar to'plami (banki) - foydalanishga qulay shaklda yaratilgan, muayyan fanni yoki ta'lim yo'nalishini o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan, isbot talab qilmaydigan ma'lumotlar, ilmiy ko'rsatkich va o'lchamlar, turli belgi va raqamlardan, ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, ishlab chiqarish, texnika, madaniy va boshqa sohalaridagi qisqa ilmiy, amaliy, ma'lumotlardan tashkil topgan, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi tavsiyasi asosida chop etiladigan nashr;

ma'ruzalar kursi - fanning o'quv dasturi bo'yicha ma'ruzalar kursining nomi tegishli fan nomi bilan atalgan, undagi barcha mavzularning asosiy mazmuni qisqa yoritilgan, birlamchi yangi bilimlarni olishga qaratilgan, foydalaniladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari ko'rsatilgan, o'zini o'zi nazorat qilishga oid savollar turkumi, mavzuga tegishli tayanch atama va iboralar keltirilgan, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi tavsiyasi asosida chop etiladigan nashr;

ma'ruzalar to'plami - muayyan fanning o'quv dasturi bo'yicha undagi ayrim mavzularning asosiy mazmuni qisqa yoritilgan, birlamchi yangi bilimlarni olishga qaratilgan, foydalaniladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari ko'rsatilgan, o'zini o'zi nazorat qilishga oid savollar turkumi, mavzuga tegishli tayanch atama va iboralar keltirilgan, ilmiy-tadqiqot izlanishlari asosida muntazam yangilanib turiladigan, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi tavsiyasi asosida chop etiladigan kichik adadli nashr;

mashqlar (masalalar) to'plami - muayyan fanning mavzulari bo'yicha amaliy mashqlar, masalalar, shuningdek, ta'riflash, ifodalash, shakllantirish, hisoblash, ishlab chiqish bo'yicha misolilar keltirilgan, mavzularga oid me'yoriy, uslubiy, sonli va tayanch ma'lumotlar bilan to'ldirilgan, talabalarda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi tavsiyasi asosida chop etiladigan nashr;

lug'at - aniq bir tartibda joylashgan so'zlar (yoki so'z birikmasi va hokazo) to'plami, ularning mazmuni, ishlatilishi, kelib chiqishi, boshqa tildagi tarjimai to'g'risida ma'lumot beruvchi yoki so'zning tushunchasi, u bilan belgilanuvchi predmetlar haqida axborot beruvchi, ta'lim muassasalarining o'quv-uslubiy kengashi

tavsiyasi asosida chop etilgan nashr;

daydjest - ilmiy, ilmiy-uslubiy, o'quv, davriy adabiyotlar, qonunlar, farmonlar, qarorlar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar mazmunining qisqacha bayoni va sharhi keltirilgan, sohalarga oid ma'lumotlar to'plami sifatida foydalaniladigan nashr.

2-bob. O'quv adabiyotlarini tayyorlash tartibi

4. Bakalavriat ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklarining o'quv rejalariga kiritilgan fanlar bo'yicha yaratilishi zarur bo'lgan o'quv adabiyotlari ro'yxatini shakllantirish quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

barcha kafedralari kesimida davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv reja va o'quv dasturlariga muvofiq yaratilishi zarur bo'lgan hamda ma'nan eskirganligi sababli qayta nashrga ehtiyoj bo'lgan o'quv adabiyotlari ro'yxati fanlar bo'yicha takrorlanadigan adabiyotlarni bartaraf etgan holda shakllantiriladi.

ro'yxati shakllantirilgan o'quv adabiyotlarini yaratish va nashr etish bo'yicha nashr rejasi tasdiqlanadi.

5. O'quv adabiyotlarini tayyorlash uchun oliy ta'lim muassasalarida sohaning yetakchi mutaxassislari, professor-o'qituvchilari va olimlar tarkibidan muallif (mualliflar jamoasi) belgilanadi. Mualliflar tarkibiga turdosh oliy ta'lim muassasalarining yetakchi professor-o'qituvchilari hamda xorijiy olimlar va boshqa mutaxassislar ham kiritilishi mumkin.

6. Vazirliklar va vakolatli muassasalarning buyurtmalari asosida o'quv adabiyotlarini ishlab chiqish uchun mualliflar tarkibini tanlash tizimida raqobat muhitini yaratish, shuningdek uning ochiq-oshkoraligini ta'minlash, o'quv adabiyotlarini ishlab chiqishga eng malakali mutaxassislarni jalb etish maqsadida ayrim hollarda, o'quv adabiyotlarini tayyorlash uchun mualliflar tanlov asosida belgilanishi mumkin. Tanlovda oliy ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari, ishlab chiqarish, fan, ta'lim va tegishli boshqa sohalarning yuqori malakali mutaxassislari, shuningdek xorijiy mamlakatlar yetakchi mutaxassislari ham ishtirok etishi mumkin.

7. O'quv adabiyotlari davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv dasturlari hamda o'quv adabiyotlariga qo'yiladigan talablarga mos holda, matbaa va noshirlik me'yorlariga amal qilgan holda tayyorlanadi.

8. Toshkent tibbiyot akademiyasi uchun o'quv adabiyotlarini tayyorlash ilovadagi tartibga muvofiq amalga oshiriladi.

3-bob. O'quv adabiyotlarini yaratishga qo'yiladigan umumiy talablar

9. Talablarning asosiy maqsadi oliy ta'lim tizimining barcha ta'lim turlari uchun zamonaviy o'quv adabiyotlarining shakli, turi, funksiyasi, yaratish tamoyillari va talablarini belgilash hamda o'quv adabiyotlarini yaratish jarayonida asosiy uslubiy va me'yoriy vosita bo'lib xizmat qilishdir.

10. O'quv adabiyotlari rivojlantirish strategiyasining demokratik, huquqiy, iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy yo'nalishlarida mamlakat taraqqiyotining ustuvor masalalariga asoslangan holda yaratiladi va talabaning intellektual salohiyatini yanada

yuksaltirishga xizmat qiladi, shuningdek soha bo'yicha ilg'or xalqaro tajribalar, jahon ilm-fani, uslubiyot, texnika va texnologiyalarning so'nggi yutuqlari, taraqqiyot tendensiyalarini hisobga oladi.

11. O'quv adabiyotlari tasdiqlangan davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv reja va fan dasturlari asosida tayyorlanadi. O'quv adabiyotlarining nomi o'quv rejalaridagi fanlar nomi bilan mos kelishi maqsadga muvofiq.

14. O'quv adabiyotlarini yaratishda:

mamlakatda joriy etilgan uzluksiz ta'lim tizimining ta'lim turlari (umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim, professional ta'lim, oliy ta'lim (bakalavriat, magistratura)) o'rtasidagi uzviylik va uzluksizlik ta'minlanadi hamda fanlar mavzularining asossiz takrorlanishiga yo'l qo'yilmaydi;

fanlarda mavzular izchilligiga, oddiydan murakkabga, xususiyan umumiylikka o'tib borish tamoyillariga amal qilinadi.

15. Yaratilayotgan o'quv adabiyotlarining mazmuni ta'lim olish, mustaqil va erkin fikrlash, olingan bilimlarni bosqichma-bosqich boyitish, mukammallashtirib borish, mustaqil ta'lim olish, yangi bilimlarni o'quv adabiyotlaridan izlab topish ko'nikmalarini talabalarda shakllantirishga yo'naltirilgan bo'lishi ta'minlanadi.

16. O'quv adabiyotlari tushunarli, sodda va ravon tilda yozilishi, ma'lumotlar talabalar tomonidan imkon darajasida oson va qiyinchiliksiz qabul qilinadigan, xotirada saqlanadigan tarzda berilishi hamda ta'lim oluvchilarning bilim va ko'nikmalarini nazorat qilish imkoniyatini yaratishi lozim.

17. Elektron o'quv adabiyotlari bilim oluvchilarning tasavvurini kengaytirishga, dastlabki bilimlarini rivojlantirish va chuqurlashtirishga, qo'shimcha ma'lumotlar bilan ta'minlashga mo'ljallangan bo'lib, ko'pincha chuqurlashtirib o'qitiladigan fanlar bo'yicha yaratiladi. Uzluksiz ta'lim tizimida fan va texnologiyalar rivojlangani sari mazmuni tez o'zgaruvchan, chuqurlashtirib o'qitiladigan, kasbiy va maxsus fanlar bo'yicha elektron o'quv adabiyotlari tayyorlanadi.

4-bob. O'quv adabiyotlariga qo'yiladigan talablar va uning funksiyalari

18. O'quv adabiyotlariga qo'yiladigan asosiy talablar quyidagilar:

muayyan fanning mohiyati, mazmuni va mavzularini fan dasturida belgilangan hajmlarda izchillik bilan yoritilishi, o'quv materiallarining mazkur fan orqali ta'lim oluvchilarga berilishi zarur bo'lgan kompetensiyani shakllantirishga qaratilgan tartibda tizimli bayon qilinishi;

yuqori darajada umumlashtirilgan va zamonaviy bilimlarga asoslangan ma'lumotlar (qonunlar, ayniyatlar, tasniflar va hokazojdan tashkil topishi, illyustrasiyalarga boy, zamonaviy ko'rgazmali tasvir va badiiy-uslubiy jihatdan amaliy faoliyatga qaratilgan bo'lishi;

bilimlarning mutlaqligi va nisbiyligini yorqin ifodalashi;

nazariy va amaliy ma'lumotlar maqbul, puxta, ravon, ijodiy va qiziqtiruvchan shaklda ifoda qilinishi, zarur hollarda fanga oid keng qamrovli misol va masalalar, uzoq va yaqin o'tmishdagi boy madaniy merosimiz namunalari bilan boyitilishi;

jahon ilm-fani, texnika va texnologiyalarning eng so'nggi yutuqlarini inobatga olishi, uning ahamiyatini ifodalashi, soha va fanga oid milliy va xorijiy tajriba va

aniq va tabiiy fanlar bo'yicha ilmiy tushuncha va g'oyalar, qonun va qonuniyatlar, tarixiy hodisa va ijtimoiy jarayonlarning hayotiyligiga e'tibor qaratilishi, tahliliy munosabatning yetarli darajada bo'lishi;

muallif va talaba ohlasida fikrlarning mantiqiy bayoni jarayonida o'zaro bog'liqlik ta'minlanishi;

amaliy va tajriba mashg'ulotlarini bajarish hamda mashqlarni yechish bo'yicha uslubiy korsatmalar berilishi, matn, illyustrasiya va grafiklar yordamida bilim olish orqali kengaytirilgan amaliy ko'nikmalarni shakllantirish imkoniyati bo'lishi;

o'quv maqsadlari va vazifalarining aniq belgilanishi, fanlararo va fan ichida o'zaro bog'liqlikni ta'minlanishi, nazariy va amaliy mazmunning o'zaro maqbul va bog'liq holda taqsimlanishi;

mazmun ishonchli va salohiyat bilan yoritilishi, unda mualliflarning fan, texnika va texnologiyalarning so'nggi yutuqlaridan foydalanganligi ko'rinib turishi;

tasviriy materiallardan maksimal foydalanish, dinamik jarayonlarni o'rganishni osonlashtirish maqsadida elektron ta'lim vositalarini (multimedia, animasiya, virtual stendlar va h.k.) qo'shimcha material sifatida ishlatish imkonini berishi;

o'quv materiallarida ta'lim oluvchilarni faol bo'lish va tanqidiy fikrlashga undash va ularning fanga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytiruvchi jihatlarning mavjud bo'lishi;

zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarining yaratilishi.

5-bob. O'quv adabiyotlarini yaratishga qo'yiladigan texnik talablar

21. Matnni terish – WINDOWS uchun MS WORD, shrift – Times New Roman format A-4: 160x240 mm – asosiy shrift o'lchami - kegl №14, qatorlararo interval – 1,5 matnni tekislash - kenglik bo'yicha, abzas chekinishiga amal qilinadi, matn maydoni: yuqori, past, o'ng, chap tomondan – 20 mm.

Matn quyidagi qoidaga amal qilgan holda teriladi:

- matn varaqqning pastki qismida markazga raqam qo'yish orqali sahifalanadi;
- darslik hajmi titul varag'idan boshlanib, ohirgi varaqqacha bo'lgan sahifalarni o'z ichiga oladi;
- Titul varag'i va uning orqa tomoniga raqam qo'yilmaydi;
- Sahifaga raqam qo'yish 3-varaqqdan boshlanadi;
- band (abzas)lar orasiga interval qo'yilmaydi;
- abzas ichida so'zlar bir biridan faqat bitta probel bilan ajratiladi;
- tinish belgisidan (nuqta, vergul va h.k.)dan oldin probel qo'yilmaydi, tinish belgisidan so'ng bitta probel qo'yiladi.
- yaxshiroq o'zlashtirish uchun matnda berilgan tushunchalar, ta'riflar, atamalarni kursiv, qoraytirilgan tus yoki katta xarflar bilan ajratib ko'rsatish tavsiya etiladi.
- har bir bobni yangi sahifadan boshlash tavsiya etiladi, sarlavxani sahifaning oxirgi qatorida qoldirish mumkin emas.
- sarlavha va matn orasida ikki oraliq (interval) masofa ajratiladi;
- sarlavha sahifaning markazida joylashtiriladi, sarlavxadan so'ng nuqta belgisi qo'yilmaydi.

ma'lumotlar mantiqiy bir tizimda bayon etilishi;

asosiy tushuncha va xulosalarning ta'riflari nihoyatda aniq va ravshan yozilishi, atamalarning umumiylikiga erishilishi;

ta'lim-tarbiya jarayoniga hamkorlik pedagogikasi va o'qitishning interfaol uslublarini tatbiq qilishga ko'mak berishi;

bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirish, qiziqish uyg'otish va mustaqil fikrlashga yo'naltira oladigan xususiyatlarga ega bo'lishi;

bilim oluvchilarning yoshi, psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olishi, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilishi, mustaqil ta'lim olishga qiziqish uyg'otishi;

ta'lim oluvchilarning bilimi va ko'nikmalarini nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'lishi;

insonparvarlik g'oyalarining aks ettirilishi, insonning tabiat va ijtimoiy hayotda mas'uliyatlilikini anglatishga qaratilishi;

vatanparvarlik hissi, ma'naviy-axloqiy sifatlar shakllantirilishi, ta'lim va tarbiya uzviylikini ta'minlashga e'tibor berishi.

19. O'quv adabiyotlariga qo'yiladigan umumiy talablar quyidagilar:

o'quv adabiyotlaridagi mavzu, mazmun va matnlar uzluksiz ta'limning boshqa turlari va bosqichlaridagi turdosh fanlarning mavzu, mazmun va matnlarini takrorlamasligi;

o'quv materiallarining mazmuni dalillardan namunalarga, namunadan farazga, farazdan izlanishga, izlanishdan amaliy qo'llashga, abstrakt ilmiy bilimdan aniq kasbiy bilimga, bilimdan amaliy ko'nikmaga o'tishga yo'naltirilishi;

mavzularda "oddiydan murakkabga", "umumiydan xususiyya" kabi tamoyillarga rioya etilishi;

rasmlar, grafiklar, jadvallar, sxema va diagrammalar mantiqan maqbul darajada joylashtirilishi, berilgan ma'lumotlar va tushuntirishlar bilan uzviy bog'langan bo'lishi;

matnlar dizayni maqbul va mukammal bajarilishi, takrorlanuvchi tushunchalar, rioya qilinishi kerak bo'lgan qoidalar, e'tiborni jalb etish uchun zarur bo'lgan jumlar, misoliar va xulosalarni ajratish maqsadida maxsus belgilardan hamda ta'sirchan grafik vositalardan foydalanish;

kasbiy xarakterga ega bo'lgan va bilim oluvchilar mustaqil ishlashi uchun mo'ljallangan muammoli savollar, topshiriqlar, mashqlar, loyihalar bilan ta'minlanishi;

topshiriqlar va vazifalar keng ko'lamli bilim oluvchilar bajaradigan amaliy ishlarni juftlikda yoki kichik guruhlarda tashkil etish imkoniyatini berishi;

o'quv materiallarida talabalarni faol bo'lish va tanqidiy fikrlashga undash va ularning fanga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytiruvchi jihatlarning mavjud bo'lishi;

O'zbekistonning turli hududlaridagi o'ziga xos madaniy xususiyatlar, tabiiy iqlim sharoitlari hisobga olinishi.

20. O'quv adabiyotlariga qo'yiladigan qo'shimcha talablar quyidagilar:

o'qitiladigan fanlar va ularga tegishli o'quv adabiyotlarining mazmun- mohiyati nihoyatda chuqur ilmiy-uslubiy, yuqori sifat ko'rsatkichlarda bo'lishi;

o'quv adabiyotlaridagi har bir bob yoki mavzuning mazmuni tushunarli, ilmiy g'oya va tushunchalarning mohiyati aniq va ravshan bayon etilishi;

matnni xotirada saqlashni osonlashtirish, mavzular ixcham chizmalar, turli tasviriy ifodalar, jadval, infografika hamda rasmlar bilan muvofiq tarzda ta'minlanishi;

22. O'quv adabiyotlarining asosiy funksiyalari quyidagilar:

axborot funksiyasi - ta'lim oluvchi muayyan fan bo'yicha egallashi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar mazmunini qamrab olganligi;

tizimlovchi funksiyasi - o'quv fani mazmuni tizimlangan shaklda qat'i ketma-ketlikda va izchillikda oddiydan murakkabga rioya qilingan holda bayon qilinishini ta'minlashi;

muvofiglashtiruvchi funksiyasi - fan o'quv materialini loyihalash jarayonida boshqa o'quv manbalarida keltirilgan materiallarni o'rganish, ular orasida uzviylikni ta'minlash, axborot oqimini tez o'zlashtirish, olgan bilimlarni chuqurlashtirish va amaliy faoliyat jarayonida qo'llash yo'llarini topishga xizmat qilishi;

mutaxassislikka yo'naltirilganlik funksiyasi - o'quv adabiyotining mazmuni talabaning mutaxassislik bo'yicha ishlab chiqarish jarayonlari, obektlari, texnika va texnologiyalar to'g'risidagi asosiy fundamental tushuncha va bilimga ega bo'lishini ta'minlashi hamda kelajakda ularga tayanib yangi ma'lumotlarni mustaqil tahlil qilish va o'zlashtirish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilishi;

didaktik funksiyasi - ta'lim oluvchining qobiliyati va ehtiyojiga mos ravishda o'quv materialini mustaqil o'zlashtirishga hamda asosiy mazmuni ajratish, tahlil qilish, umumlashtirish va xulosalash ko'nikmalarini shakllantirish uchun xizmat qilishi;

o'zlashtirilgan bilimlarni mustahkamlash va o'zini o'zi nazorat qilish funksiyasi - ta'lim oluvchining o'qituvchi rahbarligida yoki mustaqil tarzda darslikdagi nazorat savollari, test materiallaridan foydalanib, o'zining bilimini tekshirishi hamda bilimiga tayangan holda amaliy mashg'ulotlarni bajara olishiga qaratilgan faoliyatlarga ko'ngillik berishi;

ta'lim oluvchilarni mustaqil ta'lim olishga qiziqtirish va ijodkorlikka undovchi funksiyasi - ta'lim oluvchilarda mustaqil tarzda ta'lim olishga bo'lgan ishtiyoq, ehtiyoj va zaruratni uyg'otishi, yetishmaydigan bilimlarni mustaqil tarzda to'ldirishga yordam berishga yo'naltirilganligi. Ta'lim oluvchilarga mustaqil ravishda bajarishi lozim bo'lgan loyihalar, muammoli savollar va topshiriqlar berilishi orqali ularda izlanuvchanlik qobiliyatlarini rivojlantirishi;

rivojlantiruvchi-tarbiyalovchi funksiyasi - o'quv materiallari asosida shaxsning davlat va xalqiga e'tiqodni, ma'naviy-insoniy xislatlarni, vatanparvarlikni, mehnasevarlik kabi boshqa ijobiy fazilatlarining faol shakllanishiga ko'mak berishi.

23. Har bir bilim va ta'lim sohalari xususiyatidan kelib chiqib, Vazirlik bilan kelishilgan holda oliy ta'lim muassasalarining kengashi qarori asosida o'quv adabiyotlariga qo'shimcha talablar kiritilishi mumkin.

6-bob. Elektron o'quv adabiyotlarini yaratish tamoyillari va ularga qo'yiladigan talablar

24. Elektron o'quv adabiyotlarini (darsliklarni) yaratish tamoyillari:

modullilik tamoyili - o'quv materialini hajmi bo'yicha kichik, ammo tarkibi bo'yicha bir butun bo'lgan modullardan (bo'limlardan) iborat bo'lgan bo'laklarga bo'lib chiqilganligi;

to'liqlik tamoyili - har bir yaratilayotgan bo'lim (modul) uni tashkil etuvchi nazariy va amaliy qismlar, nazariy bilimlarni tekshirish bo'yicha tuzilgan nazorat

savollari (testlar), mustaqil yechish uchun topshiriq va amaliy ko'nikmalarni o'rganishga yo'naltirilgan mashqlar, tajribalar va tegishli sharhlardan iborat bo'lishi maqsadga muvofiqligi;

ko'rgazmalilik tamoyili - har bir bo'limda (modulda) yangi tushunchalar, fikrlar hamda uslublarni tushunarli va eslab qolishni yengillashtiruvchi matnlar hajmi o'lchamlari kichik bo'lgan kadrlarning ketma-ketligidan iborat bo'lishi;

tarmoqlanish tamoyili - har bir bo'limlardan (modullardan) gipermatnli havolalar orqali boshqa bo'limlar bilan bog'lanish imkoniyatlari mavjudligi, o'rganilayotgan fan materiallari cheklanmagan holda bosqichma-bosqich o'zlashtirib borish imkoni bo'lishi.

boshqaruvchanlik tamoyili - ta'lim oluvchilar ekranda tasvirlanadigan kadrlarning almashuvini o'zlari mustaqil boshqara olishlari, istalgan mavzu yoki ma'lumotlarni, tushunchalar, fikrlar, illyustrasiya materiallari va multimedialarni ekranga chiqarish imkoniga ega bo'lishi, ta'lim oluvchilarga bilim va ko'nikmalarni nazorat savollari, testlar va amaliy mashg'ulotlar orqali tekshirish imkoniyati mavjudligi;

ko'nikuvchanlik tamoyili - elektron darslik o'quv jarayonida aniq foydalanuvchi ehtiyojlariga ko'nikib borishini ta'minlashi, o'rganilayotgan materialning chuqurligi va murakkabligini hamda ta'lim oluvchining kelgusi ta'lim bosqichiga bog'liq holda amaliy yo'naltirilganligini o'zgartirib borishga imkoniyat yaratishi, foydalanuvchilar o'z ehtiyojlariga ko'ra qo'shimcha illyustrasiya materiallarini yuzaga keltira olishlari, o'rganilayotgan tushunchalarni chizma va geometrik jihatdan talqin qila olishlariga xizmat qilishi;

kompyuterli qo'llab quvvatlash tamoyili - ta'lim oluvchilar o'rganish jarayonining istalgan paytida o'quv materialining mohiyatiga o'ziga diqqatni jalb etishga undovchi topshiriq va masalalarni qarab chiqish hamda ularni bajarishda kompyuterdan foydalanishlari uchun sharoit mavjudligi. Elektron o'quv adabiyotini kompyuterda o'rganishda murakkab almashtirish amallarini, turli xil hisoblashlarni va grafiklarni tuzib chiqish, rasm va sxemalarni chizish, murakkab darajadagi turli amallarni bajarish imkoniyatlari mavjudligi;

yig'iluvchanlik tamoyili - elektron darslikni yangi bo'limlar va mavzular, fan va texnika yangiliklari bilan kengaytirib va to'ldirib borishga imkon berishi hamda maxsus va alohida fanlar bo'yicha elektron kutubxonalarini yoki ta'lim oluvchilar, (u o'qiyotgan mutaxassislik va kursga mos holda) o'qiluvchilar yoki tadqiqotchilarning xususiy elektron kutubxonalarini shakllantirishga imkon yaratishi.

25. Elektron darslikka qo'yiladigan umumiy talablar quyidagilar:

elektron darslikning mazmuni va tarkibi ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv reja va fan dasturlariga mos kelishi kerak;

elektron darslikning tuzilmasi va mazmuni o'quv materialini chuqur o'rganishga mo'ljallash bilan bir vaqtda o'rganilayotgan fanning o'quv dasturiga mos kelishi kerak;

o'qitishda ilmiylikni, fan, texnika va texnologiyalarning so'nggi yutuqlarini hisobga olishda o'quv materialining mazmunining yetarlicha chuqurligini, ishonchligini ta'minlash, o'quv materialini elektron darslik yordamida o'zlashtirish jarayoni o'qitishning zamonaviy usullari bilan mos ravishda qurilishi zarur;

elektron darslik ta'lim oluvchilarning yoshi hamda alohida xususiyatlariga xos o'quv materialini o'rganishning murakkablik va chuqurlik darajasini aniqlashi zarur, o'quv materialini haddan ziyod murakkablashtirish va ortiqcha yuklashga yo'l

qo'ymasligi lozim;

ta'lim oluvchiga an'anaviy o'quv adabiyotlarida imkoni bo'lmagan muammoli topshiriqlar, mashqlar, amaliy mashg'ulotlarni bajarishga imkon yaratishi kerak;

o'qitishning ko'rgazmaliligini ta'minlashi, ta'lim oluvchilar tomonidan o'rganilayotgan obektlar, ularning maketlari, uch o'lchamdagi modellarini sezgili qabul qilish va shaxsan kuzatish imkonini berishi lozim;

elektron darslikdan foydalanishda bilimlarni o'zlashtirish mustahkamligi ta'lim oluvchilarning o'quv materialini mustahkam o'zlashtirishlari uchun, ularni chuqur fikrlash, xotirada saqlash kabi qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qilishi kerak;

elektron darslik o'quv faoliyatining izlash, yig'ish, saqlash, tahlil, ishlov berish kabi ko'rinishlarini avtomatlashtirishni, hisoblashlarni, loyihalash va konstruksiyalashni, tajriba, eksperimentning natijalariga ishlov berishni, nazorat topshiriqlarni, axborotli ishlov berishni avtomatlashtirishni ko'zda tutishi kerak;

elektron darslik murakkab obektlar (mashina, uskuna, apparat, moslama va h.k.) ishining imitatsiyasini, turli jarayonlarni real, tezlashtirilgan yoki sekinlashtirilgan vaqt masshtabida o'tish vositalarini tarkibida saqlashi kerak.

26. Elektron darslikka qo'yiladigan o'ziga xos didaktik talablar quyidagilar:

moslashuvchanlik talabi - elektron darslik ta'lim oluvchining xususiy imkoniyatlariga, ya'ni o'qitish jarayonida ta'lim oluvchining bilimi, ko'nikmalari va psixologik xususiyatlariga moslashtirilgan bo'lishi;

o'qitishning interfaollik talabi - elektron darslik o'qitish jarayonida ta'lim oluvchi bilan o'zaro hamkorlikni ta'minlashi, interfaol muloqot va qaytarma aloqani ta'minlashi;

vizuallashtirish talabi - elektron darslik o'quv axborotini taqdim qilishida kompyuter vizuallashtirish imkoniyatlarini joriy qilish zarurligi;

ta'lim oluvchining intellektual qobiliyatini rivojlantirish talabi - fikrlash, murakkab vaziyatlarda mustaqil qarorlar qabul qila olish mahorati, axborotga ishlov berish bo'yicha ko'nikmalarni shakllantirishga imkon berishi;

tizimlilik talabi - elektron darslik o'quv materialini namoyish qilishning tizimlilik va funksional bog'liqligini, to'liqligi va uzluksizligini ta'minlashi.

Elektron darslik o'zida muammoli va izlanish topshiriqlarining intellektual o'rgatuvchi tizimiga ega bo'lishi, o'quv materialini taqdim etishning tushunchali, obrazli va harakatli komponentlarining o'zaro bog'liqligiga tayangan holda qurilishi kerak.

27. Elektron darsliklarga qo'yiladigan umumiy texnik, texnologik talablarga binoan elektron darslik:

lokal va boshqa tashqi axborot tashuvchilarda, tarmoqli tartibotda harakatlanishi; multimedia va telekommunikasiya texnologiyalarining zamonaviy vositalarini maksimal qo'llash imkonini berishi;

ishlash qobiliyati puxta va barqaror bolishi;

turli elektron tashuvchilarni qo'llash imkoniyatiga ega bolishi;

lokal va tarmoqli tartibda ishlash imkoniyati mavjud bo'lishi;

jamoaviy ishlash imkonini (o'qituvchi ta'lim oluvchilar bilan interaktiv va qaytarma aloqada bodishi) berishi kerak.

28. Elektron darsliklarni yaratishning o'quv-uslubiy, texnik, texnologik tartibi tayanch oliy ta'lim muassasalari tomonidan ishlab chiqiladi.

7-bob. Toshkent tibbiyot akademiyasida o'quv adabiyotlaridan foydalanishga qo'yiladigan talablar

29. O'quv adabiyotlarining matbaa usulida nashr qilingan nusxalari hamda mualliflar bilan belgilangan tartibda kelishilgan holda o'quv adabiyotlarining elektron nusxalari saqlanadigan oliy ta'lim muassasalari axborot-resurs markazlari ta'lim jarayonini o'quv adabiyotlari bilan ta'minlaydigan asosiy manba hisoblanadi.

30. O'quv adabiyotlari bilan oliy ta'lim muassasalarini ta'minlash me'yorlari muayyan oliy ta'lim muassasasining axborot-resurs markazida mavjud bo'lgan o'quv adabiyotlari soni tegishli ta'lim yo'nalishi yoki mutaxassisligida ta'lim olayotgan talabalar soni bilan nisbat ko'rinishida belgilanadi.

31. Oliy ta'limning bakalavriat bosqichi uchun o'tilayotgan fanlar bo'yicha har 6 nafar talabaga kamida 1 (bir) dona o'quv adabiyoti to'g'ri kelsa, mazkur ta'lim yo'nalishi o'quv adabiyotlari bilan ta'minlangan hisoblanadi.

Axborot-resurs markazida o'quv adabiyotlarining elektron nusxalari mavjud bo'lsa, ta'lim jarayoni o'quv adabiyotlari bilan to'liq ta'minlanganligi nazarda tutiladi.

32. Nashr qilinayotgan o'quv adabiyotlarining adadi bakalavriat ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklarining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'qitilayotgan fanlar bo'yicha har 6 nafar talabaga kamida 1 (bir) dona hamda har 2 (ikki) nafar talabaga ko'pi bilan 1 (bir) dona o'quv adabiyoti to'g'ri kelishi miqdorlari oraliqida belgilanadi.

Nashr qilinadigan o'quv adabiyotlarining adadi ushbu me'yorlarga amal qilgan holda, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengash tomonidan ekspertlar xulosasi asosida belgilanadi va Vazirlikka tavsiya qilinadi. Vazirlik tomonidan bu haqda tegishli qaror qabul qilinadi.

33. Oliy ta'lim muassasalarining axborot-resurs markazlari fondidagi o'quv adabiyotlari mamlakatdagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy, ma'naviy-ma'rifiy islohotlar, yangilanish, fan, texnika va texnologiyalarning so'nggi yutuqlari, ilg'or xalqaro tajriba va taraqqiyot tendensiyalari, yangi fanlar va ta'lim yo'nalishlari kiritilishi, davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv reja va o'quv dasturlari takomillashtirilishi va o'zgartirilishiga muvofiq yangilanib borilishi lozim.

34. O'quv adabiyotlarini yangilab borish davriyligi kredit-modul tizimi o'quv rejalaridan kelib chiqib, quyidagicha belgilanadi va tavsiyaviy xarakterga ega bo'ladi:

ijtimoiy-gumanitar va iqtisodiy fanlar bo'yicha o'quv adabiyotlari uchun - 5 yil;

maxsus fanlar bo'yicha o'quv adabiyotlari uchun - 6 yil;

umumkasbiy fanlar bo'yicha o'quv adabiyotlari uchun - 7 yil;

tabiiy-ilmiy va matematika fanlari bo'yicha o'quv adabiyotlari uchun - 10 yil.

Tanlov fanlari uchun yaratilgan adabiyotlar davriyligi oliy ta'lim muassasasi tomonidan fanlar turkumlaridan kelib chiqqan holda mustaqil belgilanadi.

35. Davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv reja va o'quv dasturlari ilk bor kiritilishi yoki yangilanishi, yangi fanlar kiritilishi hamda Hukumat qarorlari va ko'rsatmalari asosida o'quv adabiyotlari tavsiya etilgan davriylikdan mustasno tarzda yangilanadi.

36. Yangilanishi zarur bo'lgan o'quv adabiyotlari oliy ta'lim muassasasi

tomonidan chop etilishi rejalashtirilayotgan ro'yxatga kiritiladi. Bunda o'quv adabiyoti yangilanishining sabablari, mavjud o'quv adabiyoti nechanchi yilda chop etilgani ko'rsatiladi.

8-bob. Yakunlovchi qoida

37. Mazkur Tartib talablari buzilishida aybdor bo'lgan shaxslar qonunchilikka muvofiq javobgar bo'ladilar.

Toshkent tibbiyot akademiyasi uchun o‘quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlarni tayyorlash namunaviy tartibining SXEMASI

Bosqichlar	Tadbirlar	Mas‘ullar	Muddat
1-bosqich	Tasdiqlangan nashr rejasiga muvofiq o‘quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlar (keyingi o‘rinlarda – mahsulotlar) (qo‘lyozmasi)ni tayyorlash; Ichki va tashqi taqrizlar olish; Kafedra yig‘ilishida muhokama qilish.	Kafedralar (<i>muallif va mualliflar jamoasi</i>)	Reja asosida
2-bosqich	O‘quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlarni tegishlilikiga ko‘ra yo‘nalishlar bo‘yicha siklopredmet seksiyalari yoki “Muammolar xay‘ati”da muhokama qilish hamda bayon bilan rasmiylashtirish	Siklopredmet seksiyalari va Muammolar kengashlari raislari (<i>muallif va mualliflar jamoasi</i>)	Reja asosida
3-bosqich	O‘quv adabiyotlarini Toshkent tibbiyot akademiyasining “O‘quv-uslubiy kengashi”da muhokama qilish va xulosa berish	O‘quv-uslubiy kengashi raisi, kotibi	Reja asosida
4-bosqich	Tegishlilik bo‘yicha “O‘quv-uslubiy kengash”, “Muammolar xay‘ati”da muhokama qilingan va ijobiy xulosa berilgan o‘quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlarni Ekspertlar guruhiga taqdim etish	O‘quv-uslubiy kengash va muammolar xay‘ati kotiblari	har oyning 5-sanasiga qadar
5-bosqich	O‘quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlar (qo‘lyozmasi)ni qabul qilish, qayd etish va ta‘lim sohalari va yo‘nalishlariga muvofiq, ekspertlarga taqdim etish. Ekspertlar tomonidan salbiy baholangan o‘quv adabiyotlari va ilmiy mahsulotlar qo‘lyozmalarini qayta ishlash uchun muallif (<i>mualliflar jamoasi</i>)ga vuborish.	Ekspertlar guruhi	har oyning 20-sanasiga qadar

6-bosqich	— Ekspertlar tomonidan salbiy baholangan o‘quv adabiyotlari va ilmiy maxsulotlarni TTA Kengashida tasdiqlash uchun tavsiya etish	— TTA Kengashi kotibi	— TTA Kengashi yig‘ilishi
7-bosqich	— “TTA Kengashi” tomonidan tasdiqlangan o‘quv va ilmiy mahsulotlarni nashr etishga ruxsat berish yuzasidan TTA rektorining buyrug‘ini rasmiylashtirish	— “O‘quv-uslubiy boshqarma” va “Imiy-tadqiqot, innovasiyalar va ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash bo‘limi”	— 3 kun
8-bosqich	— Nashr etishga ruxsat berilgan o‘quv adabiyotlarining nashr ruxsatnomalarini rasmiylashtirish va mualliflar jamoasiga taqdim etish	— “O‘quv-uslubiy boshqarma”	— 3 kun
9-bosqich	— Nashr etishga ruxsat berilgan o‘quv adabiyotlari va tasdiqlangan ilmiy mahsulotlarni talabalar foydalanishi uchun mualliflik huquqi va turdosh huquqlar bo‘yicha qonun hujjatlarida belgilangan qoidalarga amal qilgan holda axborot-resurs markaziga bosma hamda elektron nusxalarini joylashtirish	— “Axborot-resurs markazi”, “O‘quv-uslubiy boshqarma”, “Imiy-tadqiqot, innovasiyalar va ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash bo‘limi”	— Reja asosida

Izoh: Toshkent tibbiyot akademiyasi tomonidan berilgan nashr etish ruxsatnomasi (guvohnomasi) professor-o‘qituvchilar boshqa oliy ta’lim muassasasiga ishga o‘tganda yoki o‘rindoshlik asosida boshqa oliy ta’lim muassasasida ishlaganda tan olinadi.